

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีใน จังหวัดลำพูน

Integrated Buddhist Leadership Development for the Leadership of Women Politicians in Lamphun Province

สามารถ บุญรัตน์ Samart Boonrat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

sboonrut@gmail.com

Received 2024/08/06

Revised 2024/09/04

Accepted 2024/09/20

บทคัดย่อ

วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรี 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรี และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดลำพูนจำนวน 400 คน เครื่องมือมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .887 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 10 รูปหรือคนเพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมระดับมาก และด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง

2) ปัจจัยภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยหลักพรหมวิหาร ๔ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพสมรส และวุฒิทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวมอยู่ในระดับต่ำส่วนตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำจึงยอมรับสมมติฐานที่ ๑ และปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านมุทิตา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอุเบกขา ความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับต่ำจึงยอมรับสมมติฐานที่ ๒

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนโดยบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม พบว่า 1) หลักเมตตา ได้แก่ การกำหนดนโยบาย

การดูแลคนทุกคนที่เกี่ยวข้องโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง 2) หลักกรรณา ได้แก่ การจัดตั้งทีมแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่โดยคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพชีวิต 3) หลักมูทิตา ได้แก่ การฉลองความสำเร็จ การพิจารณาความดีความชอบโดยใช้คุณธรรมประจําใจ และ 4) หลักอุเบกขา ได้แก่ กำหนดนโยบายการบริหารและการปกครองที่เป็นกลาง การมุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวม โดยการปฏิบัติงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ

คำสำคัญ : การพัฒนาภาวะผู้นำ. พรหมวิหารธรรม. ความเป็นผู้นำ. นักการเมืองสตรี.

Abstract

The research aimed to 1) study the leadership of female politicians, 2) study the factors affecting the development of leadership of female politicians, and 3) guideline for developing integrated Buddhist leadership for the leadership of female politicians in Lamphun Province. The sample group consisted of 400 people in Lamphun Province. The instrument had a reliability value of .887. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression. In-depth interviews were conducted with 18 individuals, content analysis, and focus group discussions were conducted with 10 individuals to confirm the knowledge gained.

The research results found that:

1) The leadership of female politicians in Lamphun Province was found to be at a high level overall, and transparency was at a moderate level.

2) The leadership factors according to Buddhist principles that affected the leadership of female politicians in Lamphun Province were found to be at a high level overall, followed by personal factors such as marital status and educational qualifications. The relationship with the leadership of female politicians in Lamphun Province is at a low level. The variables of gender, age, occupation, and average monthly income are not related to leadership. Therefore, the first hypothesis is accepted. The main factors of the Brahmaviharas Dhamma, namely loving-kindness, compassion, and mudita, are at a moderate level related to overall leadership. As for equanimity, the relationship with overall leadership is at a low level. Therefore, the second hypothesis is accepted. 3) The guideline for developing integrated Buddhist leadership for the leadership of female politicians in Lamphun Province by integrating the Brahmaviharas Dhamma principles found that 1) the principle of loving-kindness

includes setting policies to take care of all involved people without leaving anyone behind. 2) the principle of compassion includes establishing a team to solve problems in the area by selecting people who are capable of solving problems in terms of quality of life. 3) the principle of mudita includes celebrating success, considering merits using moral values in the heart. And 4) the principle of equanimity includes setting neutral administrative and governance policies, aiming to create public benefits by working without discrimination.

Keywords: Leadership development. Brahmavihara Dhamma. Leadership. Female politicians.

บทนำ

ความเป็นผู้นำทางการเมืองของสตรีที่ผ่านมาในอดีตสาเหตุหนึ่งคือการมองเห็นความแตกต่างทางกายภาพระหว่างเพศหญิงกับเพศชายและความแตกต่างที่ว่านี่เองถูกนำมาอธิบายถึงสถานะของแต่ละฝ่ายเรื่อยมาขึ้นอยู่กับสังคมและวัฒนธรรมความรู้สึคนึกคิดความเชื่อและทัศนคติของผู้คนในสังคมแต่ละชาติ เช่น กรณีของสังคมไทยแต่ดั้งเดิมที่มองเห็นสถานะของเพศหญิงเป็นเพียง “ข้างเท้าหลัง” ของเพศชายเสมอมาและโดยภาพรวมแล้วการมองสถานะภาพของเพศหญิงในเกือบทุกสังคมมักเป็นการมองสถานะของเพศหญิงในลักษณะที่แสดงให้เห็นความต่ำต้อยกว่าสถานะของเพศชายมากกว่าและทรศนะที่ว่านี่เองเห็นผลในความเป็นจริงที่ว่าเพศหญิงถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่สุจริตธรรมการมองถึงสถานะของเพศหญิงดังกล่าวนี้เองมีผลถึงการโต้แย้งเรื่องสิทธิของเพศหญิงมากขึ้นและบ่อยครั้งยิ่งขึ้นเหตุหนึ่งนั้นเป็นผลมาจากสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางซึ่งกระตุ้นเพศหญิงให้สำนึกยิ่งขึ้นถึงความต่ำต้อยในสถานะภาพของตนเห็นว่าการเอาเปรียบจากเพศชายกลายเป็นความไม่ยุติธรรมของสังคมที่มองเห็นชัดเจนขึ้นผู้หญิงต้องรับผิดชอบทางสังคมและมีบทบาทมากขึ้นคือผู้หญิงไม่เพียงทำงานแต่เฉพาะในบ้านหากยังต้องทำหน้าที่ช่วยหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวแต่บทบาทผู้หญิงถูกจำกัดอยู่เฉพาะบางงานอย่างเท่านั้นเมื่อผู้หญิงต้องรับผิดชอบทั้งงานในบ้านและนอกบ้านทำให้ผู้หญิงไม่มีเวลาและขาดโอกาสพัฒนาตนเองรวมทั้งขาดโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างไรก็ตามความก้าวหน้าของสังคมที่เปิดกว้างประกอบกับมีการส่งเสริมและพัฒนาสตรีอย่างต่อเนื่องทำให้ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยที่เก่งมีความสามารถเฉลียวฉลาดสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้รวมทั้งผู้หญิงมีโอกาสดำรงออกจากสังคมที่จำกัดวงอยู่เฉพาะในครัวเรือนและเครือข่ายเข้าสู่สังคมในระดับชุมชนสถาบันและองค์กรต่าง ๆ มากขึ้นและก้าวไปสู่บทบาทที่หลากหลายเพิ่มขึ้นผู้หญิงได้รับการยอมรับและสามารถยกระดับสถานะภาพทางสังคม(มนสิชา ภักดีเมธี. 2560 : 198-199) นอกจากนี้บทบาทสตรีในทางการเมืองของไทยยังมีข้อจำกัดในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีความเชื่อที่ว่าไม่มีความเสมอภาคทางเพศ และข้อจำกัดทางกฎหมายกฎหมายพรรคการเมืองไม่มีบทบัญญัติรองรับถึง

การมีบทบาททางการเมืองของสตรี รวมทั้งลักษณะบทบาทสตรีในทางการเมืองมีปัญหาคือความเป็นผู้นำและการขาดแรงบันดาลใจ เมื่อเทียบกับต่างประเทศ (วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์. 2564 : 73) สอดคล้องกับงานวิจัยของปรณวัฒน์ ชูวิเชียร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองของพรรคการเมืองยังมีระบบอุปถัมภ์ซึ่งเกิดขึ้นและดำรงอยู่มานานจนซึมซับเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง การขาดการต่อเนื่องไม่เป็นรูปธรรม การขาดปัจจัยทางด้านทุนทรัพย์ การไม่มีเวลามาร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองของนักการเมืองสตรี (ปรณวัฒน์ ชูวิเชียร. 2562 : 96)

แนวคิดทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงเพราะการดำเนินชีวิตของผู้นำสตรีมักเป็นปกติจะใช้หลักพรหมวิหารธรรม(อง.ปจจก.(ไทย) 22/192/252) ได้แก่ 1) หลักเมตตา มีความปรารถนาอย่างสูงสุดที่จะทำให้ประชาชนเกิดความสุขในการดำรงชีวิตและชีวิตอย่างถูกต้อง 2) มีความกรุณา ที่เป็นลักษณะของความมุ่งมั่นทำงานเพื่อยกปลดปล่อยความทุกข์หรือปัญหาที่ประชาชนกำลังเผชิญอยู่ให้หมดไป 3) มุทิตา ความสามารถยึดมั่นยินดีในการดำรงตนและอุดมการณ์อย่างสูงสุดต่อความหวังดีอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ และให้ความสำคัญแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่ว่าผู้นั้นยากดีมีจนอย่างไรก็ตาม และ4) อุเบกขา คอยช่วยเหลือประชาชนทุกกลุ่มอย่างปราศจากความอคติเท่าที่สามารถช่วยเหลือได้ หากช่วยเหลือไม่ได้ก็จะประคับประคองความเสียหายให้น้อยลงให้มากที่สุด เพราะฉะนั้น หลักพรหมวิหารธรรมเป็นหลักพุทธธรรมอย่างเหมาะสมที่จะมาเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำสตรีทางการเมืองในจังหวัด รวมทั้งหลักธรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ผู้นำสตรีใจจังหวัดลำพูนสามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติจนกลายเป็นการยอมรับในสมรรถนะและความเป็นผู้นำสตรีมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ที่สามารถสร้างความเชื่อถือ มั่นใจและเกิดการยอมรับในสังคมไทยได้

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวทำให้เห็นว่า สตรียังต้องการส่งเสริม พัฒนาและยกระดับสมรรถนะและศักยภาพไปสู่การทำงานที่โดดเด่นให้มากขึ้นผ่านการพัฒนาภาวะผู้นำในทางการเมือง ทั้งนี้เพราะการพัฒนาดังกล่าวย่อมสะท้อนถึงค่านิยม และทัศนคติของสตรีที่มีแนวโน้มการทำงานด้านสตรีและด้านสังคมให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างมีเป้าหมาย ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านก็ตามแต่เชื่อว่า หากสตรีได้มีโอกาสมากขึ้นในการก้าวขึ้นไปยืนเป็นผู้นำในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถจะพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมไปพร้อม ๆ กันได้อย่างชัดเจน ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยได้สนใจในการพัฒนาภาวะผู้นำสตรีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนมีจำนวน 58 แห่ง มีผู้นำสตรีจำนวน 3 แห่งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.17 ซึ่งมีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้นำชายแต่ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเชื่อว่า การแสดงตัวตนและบทบาทของผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูนจำนวน 3 แห่งจะช่วยให้เห็นภาพการทำงานและความเป็นผู้นำในฐานะตัวแทนของสตรีและตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุด ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงประเด็นดังกล่าวจึงเกิดความสนใจที่ศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนในปัจจุบันเป็นลักษณะเป็นอย่างไร อีกทั้งยังมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่ให้มากที่สุด และการนำเสนอรูปแบบ

การพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีด้วยหลักพรหมวิหารธรรมที่เห็นว่ามีผลสอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมของจังหวัดลำพูนที่มีพระนางจามเทวีทรงเป็นวีรสตรีองค์ปฐมกษัตริย์ได้ทรงวางลักษณะการทำงานให้กับประชาชนและบ้านด้วยความสุข สงบและร่มเย็นตลอดมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะนำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยกระบวนการต่าง ๆ โดยมีขอบเขตการวิจัยที่มีเนื้อหา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) **ประชากร** คือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ประชากรได้แก่ ประชาชนในจังหวัดลำพูนที่มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไปจำนวน 335.392 คน (ข้อมูล ณ วันอาทิตย์ที่ 14 พฤษภาคม 2566) (ณรรักษ์ โภชนาม. ออนไลน์).

2) **กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดลำพูนประกอบด้วย 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอลี้ อำเภอแม่ทา อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอบ้านธิ และอำเภอเวียงหนองล่อง โดยผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 400 ตัวอย่างจากการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (1973)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากนั้นนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิด ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม (2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ (3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม (4) สร้าง

แบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (5) นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข (6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มจำนวน 30 คน ณ เทศบาลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา (7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 400 ชุดด้วยตนเอง พร้อมกับติดตามในกรณีที่มีผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่ส่งกลับมา และ(8) รวบรวมแบบสอบถาม แลวนำมาวิเคราะห์

2) ลักษณะเครื่องมือวิจัย

แบบสอบถามนี้เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ได้แก่ 1.ความซื่อตรงจำนวน 3 ข้อ 2.ความซื่อสัตย์จำนวน 3 ข้อ 3.ความมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพจำนวน 3 ข้อและ 4.ความโปร่งใสจำนวน 3 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 12 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ได้แก่ หลักพรหมวิหารธรรม ประกอบด้วย 1) หลักเมตตาของนักการเมืองสตรีจำนวน 3 ข้อ 2) หลักกรุณาของนักการเมืองสตรีจำนวน 3 ข้อ 3) หลักมุทิตาของนักการเมืองสตรีจำนวน 3 ข้อ และ 4) หลักอุเบกขาของนักการเมืองสตรีจำนวน 3 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 12 ข้อซึ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3) การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและ กรรมการที่ปรึกษาฯ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน แล้วนำแต่ละข้อมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทุกข้อมีคะแนนมากกว่า 0.8 ทุกข้อ และความเชื่อมั่น (Reliability) นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ณ เทศบาลทุ่งต้อม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วย วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.887

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (Key Information's) โดยการเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีประสบการณ์การทำงาน ผลงาน และมีความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาด้านการเมือง ด้านสตรี และด้านชุมชนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 18 รูปหรือคน โดยแบ่งกลุ่มได้ดังนี้ (1) กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป (2) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน (3) กลุ่มผู้นำและนักการเมืองสตรีจำนวน 9 คน (4) กลุ่มนักวิชาการด้านสตรีจำนวน 2 คน และ(5) กลุ่มผู้นำที่เป็นเพศทางเลือก จำนวน 2 คน

2) แสดงรายชื่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยการเลือกแบบการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีประสบการณ์การทำงาน ผลงาน และมีความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาด้านการเมือง ด้านสตรี และด้านชุมชนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 10 รูปหรือคน เพื่อยืนยันองค์ความรู้

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกแบบไม่มีโครงสร้างและแบบการสนทนากลุ่มแบบไม่มีโครงสร้าง ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาลักษณะ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูนจากหนังสือเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดเป็นกรอบประเด็นที่ศึกษาให้ครอบคลุมกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาวิจัย โดยนำไปตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านการใช้ภาษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านพระพุทธศาสนา และด้านสตรีจำนวน 5 คน

3) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษจำนวน 10 รูปหรือคนเพื่อยืนยันองค์ความรู้ที่ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เรียบร้อยแล้ว ซึ่งผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มแบบไม่มีโครงสร้างโดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการโดยคำรับรองจากผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตภาควิชารัฐศาสตร์เพื่อขอเข้าการสนทนากลุ่มในรูปแบบออนไลน์พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่าง ๆ ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มล่วงหน้าและจะกำหนดวันเวลาและสถานที่ส่วนในขณะทำการสนทนากลุ่มผู้วิจัยจะขออนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญใช้เครื่องบันทึกเสียงและภาพนิ่งเพื่อนำมาประกอบในการทำวิจัยในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์เพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) และการถดถอยพหุคูณแบบมี ขั้นตอน (Multiple regression Stepwise) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และกำหนดค่าเฉลี่ยไว้ 5 ระดับ ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ (interpretation) อธิบายความ และแปลความตามนัยยะที่ผู้ให้ข้อมูลอาจจะแสดงออกจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหาและตีความจากการเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและต่อยอด ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามข้อคำถามในแต่ละตอนของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของเนื้อหาการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมระดับภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน อยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ ด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก ด้านความมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก ด้านความซื่อตรงอยู่ในระดับมากและด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อการพัฒนาความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ปัจจัยหลักพรหมวิหาร ๔ พบว่า โดยภาพรวมระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน เกี่ยวกับปัจจัยหลักพรหมวิหาร ๔ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยพบผลการศึกษาคือ ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับมาก ด้านมูทิตา อยู่ในระดับมากด้านกรุณา อยู่ในระดับมากและ ด้านเมตตา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และ ผลการทดสอบสมมติฐานที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลอย่างน้อย ๑ ตัวแปรส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านสถานภาพสมรส และ วุฒิทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ ส่วนตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม จึงยอมรับสมมติฐานที่ ๑ และสมมติฐานที่ ๒ หลักพรหมวิหารธรรมอย่างน้อย ๑ ด้าน ส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า ปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ด้านเมตตา ด้านกรุณา และด้านมูทิตา มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอุเบกขา ความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน โดยรวม อยู่ในระดับต่ำ จึงยอมรับสมมติฐานที่ ๒

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า หลักพรหมวิหารธรรมเพื่อความเป็นผู้นำทางการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า 1) การพัฒนาความเป็นผู้นำตามหลักเมตตาของนักการเมืองสตรี ได้แก่ การกำหนดนโยบายการดูแลคนทุกคนที่เกี่ยวข้องโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเอง ประชาชนและบุคลากร ส่งเสริมความเสมอภาคและเท่าเทียม โดยการสร้างเงื่อนไขให้สตรีเข้า

มาทำงานมากขึ้น สร้างตนเองให้เป็นกัลยาณมิตรต่อประชาชน บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำงาน และสร้างความรู้ความเข้าใจทุกช่วงวัย 2) การพัฒนาความเป็นผู้นำตามหลักกรุณาของนักการเมืองสตรี ได้แก่ การจัดตั้งทีมแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่โดยคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง สร้างความเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนาโดยเฉพาะปัญหาที่ต้องการแก้ไข การปรับงบประมาณไปสู่ตามความต้องการที่แท้จริงและมากขึ้นโดยเฉพาะประเด็นคุณภาพชีวิต และการจัดตั้งทีมงานดูแลประชาชนตั้งแต่เกินจนตาย โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่น ๆ 3) การพัฒนาความเป็นผู้นำตามหลักกมุตาของนักการเมืองสตรี ได้แก่ การฉลองความสำเร็จการขณะปฏิบัติงานหรือการฉลองการมีส่วนร่วมให้กับคนที่ทำงาน การพิจารณาความดีความชอบ โดยใช้คุณธรรมประจำใจมากกว่าการแสดงตนของบุคลากร การแสดงความยินดีต่อความเจริญก้าวหน้าในดำรงชีวิต การทำงาน การศึกษา การเลื่อนขั้น เลื่อนเงินเดือน หรือการย้ายไปรับตำแหน่งใหม่ ๆ ที่ดีกว่า และ4) การพัฒนาความเป็นผู้นำตามหลักอุเบกขาของนักการเมืองสตรี ได้แก่ นโยบายการบริหารและการปกครองที่เป็นกลาง การมุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวม โดยการปฏิบัติงาน การตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย กำหนดแผน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ การไม่เลือกปฏิบัติ หรือไม่เลือกข้างใดข้างหนึ่ง หรือการไม่เลือกการช่วยเหลือคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะหรือให้สิทธิพิเศษที่แตกต่างกัน การมอบโอกาสให้กับสตรีอื่น ๆ โดยการมองเห็นศักยภาพ และความสามารถของสตรีอื่น ๆ ที่สามารถทำงานให้กับสังคม ชุมชนของตนเองจึงต้องกำหนดบทบาทหน้าที่ให้กับสตรีมากขึ้นผ่านรูปแบบของคณะทำงานกลุ่มต่าง ๆ และการตัดสินใจบนฐานของความถูกต้องเสมอ การวางเฉยมิใช่ให้เลือกอยู่เฉยในขณะที่ยุทธศาสตร์สามารถช่วยเหลือได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยใน 3 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า โดยภาพรวมระดับภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านความซื่อตรง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะการเป็นผู้นำของนักการเมืองมักไม่ค่อยมีข่าวในทางลบปรากฏมากนักทำให้ผลออกในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ **การุณันท์ รัตนแสนวงษ์ (2556)** พบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีในภาพรวมมีระดับภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุวรรณ แก้วนะ (2564)** พบว่า ศึกษาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากส่วนด้านความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะความรู้ความเข้าใจในการตรวจสอบ และการติดตามข้อมูลข่าวของประชาชนไม่ความต่อเนื่องและไม่ค่อยสนใจการทำงานของผู้บริหารมาก

นักทำให้ผลการวิจัยออกในระดับปานกลางเท่านั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสกล ฐานวุฑโฒ (วงศ์เชียด) (2559)** พบว่า การตัดสินใจของผู้หน้านั้นต้องยึดหลักประชาธิปไตยเป็นการฟังเสียงส่วนใหญ่ที่ประกอบพร้อมไปด้วยความชอบธรรม มุ่งงาน ประกอบด้วยคุณลักษณะภาวะผู้นำ 3 ด้าน คือ ผู้นำเชิงพฤติกรรมที่มุ่งนำด้วยการทำงานให้สำเร็จโดยชอบธรรมอยู่ในระดับน้อย ผู้นำด้านการเปลี่ยนแปลงที่เข้าใจความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และผู้นำตามสถานการณ์ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า หลักพรหมวิหารธรรม ส่งผลต่อ ความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ในด้านเมตตา (C1) ด้านมูทิตา (C3) ด้านกรุณา (C2) มีอิทธิพลร่วมกันต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยองค์ประกอบทั้งหมดของปัจจัยหลักพรหมวิหารธรรม ร่วมกันอธิบายความผันแปรของความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน (Y) ได้ร้อยละ 32.50 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่เป็นเช่นนั้นเพราะหลักพรหมวิหารธรรมมีความสอดคล้องกับการนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำได้ดีและมีความเหมาะสมกับสตรีมากกว่าผู้ชายสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธวัชชัย ตีร์วรชัย (2561)** พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธัมมัญญิตตา อยู่เจริญ (2558)** พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบไปด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาในการบริหารจัดการผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม และการปกครองโดยยึดหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธส่งผลต่อพฤติกรรมองค์การเชิงบวกส่วนคุณลักษณะภาวะผู้นำสตรีส่งผลต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 ในด้านมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ด้านความโปร่งใส และด้านความซื่อตรง มีอิทธิพลร่วมกันต่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน (Y) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยองค์ประกอบทั้งหมดของปัจจัยคุณลักษณะภาวะผู้นำสตรี ร่วมกันอธิบายความผันแปรของความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน (Y) ได้ร้อยละ 37.50 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 ทั้งนี้เพราะตัวแปรหลักสื่อสารความหมายไปในทางที่ดีมากกว่าเชิงลบทำให้เห็นภาพของการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำสตรีในทางสังคมออกมาดีมากกว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฐอรกาญจน์ ฉายโชติธัญเจริญ (2560)** พบว่า คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ การเอาใจใส่ ความเป็นมิตร ความเห็นอกเห็นใจ การให้ความเคารพ การเข้าถึงได้ง่าย การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม และความเมตตาและสอดคล้องกับงานวิจัย

ของพิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ และเพ็ญอรุณ ปรีดีติลก (2560) พบว่า เป็นผู้มีความรู้เฉพาะตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น และ(4) ด้านพฤติกรรม ได้แก่ (4.1) เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ (4.2) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต (4.3) เป็นผู้มีความซื่อตรงในการทำงาน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาภาวะเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน พบว่า พบว่า 1) หลักเมตตา ได้แก่ การกำหนดนโยบายการดูแลคนทุกคนที่เกี่ยวข้องโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง 2) หลักกรุณา ได้แก่ การจัดตั้งทีมแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่โดยคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพชีวิต 3) หลักมูทิตา ได้แก่ การฉลองความสำเร็จ การพิจารณาความดีความชอบโดยใช้คุณธรรมประจําใจ และ4) หลักอุเบกขา ได้แก่ กำหนดนโยบายการบริหารและการปกครองที่เป็นกลาง การมุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวม โดยการปฏิบัติงานโดยไม่เลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะผู้นำสตรีใจจังหวัดมุ่งเน้นการพัฒนาสังคมที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญทำให้ผลการวิจัยออกมาในลักษณะที่เสริมสร้างภาวะผู้นำสตรีได้สอดคล้องกับวิจัยของศรีพนา ศรีเชื้อ (2559) พบว่า นายทหารหญิงชั้นสัญญาบัตรมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีบุคลิกภาพดี มีทักษะในการติดต่อประสานงานดี การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความสามารถครองใจคน ให้คำแนะนำช่วยเหลือประสานให้องค์กรเกิดความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เมตตา กรุณา ยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริตโดยคุณลักษณะภาวะผู้นำสตรีเหล่านี้ย่อมได้เปรียบมากกว่าผู้นำชายที่สามารถสร้างตัวตนได้ดีกว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lynn R. Offermann and Kira Foley(2020) พบว่า ลักษณะเฉพาะ คุณลักษณะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้นำมาสู่สถานที่ทำงานซึ่งอาจสร้างข้อได้เปรียบให้กับองค์กร บริบทการทำงานเฉพาะด้านวัฒนธรรมและองค์กรอาจเอื้อหรือขัดขวางความได้เปรียบของผู้นำหญิงและสอดคล้องกับงานวิจัยของธัมมัญญิตตา อยู่เจริญ (2558) พบว่า การที่ผู้นำเชิงพุทธยึดหลักธรรมมาธิปไตยในการปกครองโดยนำหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในองค์กรประกอบไปด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาในการบริหารจัดการ ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเป็นธรรม และการปกครองโดยยึดหลักภาวะผู้นำเชิงพุทธส่งผลต่อพฤติกรรมองค์กรเชิงบวกและสอดคล้องกับงานวิจัยของลิขิตา เฉลิมพลโยธิน เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิณ และ นลินณัฐ ดีสวัสดิ์ (2560) พบว่า ด้านเมตตา ผู้บริหารมีความปรารถนาให้ครูทุกคนมีความสามัคคีกัน ในที่ทำงานโดยการให้ทำกิจกรรมร่วมกัน ด้านกรุณา ผู้บริหารมีการจัดระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานของมหาวิทยาลัยโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ด้านมุทิตา ผู้บริหารจัดโครงการพัฒนาบุคลากรอยู่เสมอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และด้านอุเบกขา ผู้บริหารพิจารณาความดี ความชอบอย่างยุติธรรม

องค์ความรู้

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน สามารถสร้างองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำด้วยดังภาพนี้

แผนภาพที่ 1 ต้นแบบความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน

1. ความมีคุณธรรม (Virtue) ของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน

หลักพรหมวิหารธรรม

1) เมตตา หมายถึง ความปรารถนาดีของผู้นำสตรีที่มีต่อประชาชนและบุคลากรทุกคน หวังไว้เป็นอย่างยิ่งว่า บุคคลเหล่านี้จะสามารถได้รับความสุข ความสะดวกสบาย และมีกำลังใจการดำรงชีวิตและการทำงานภายใต้การบริหารการปกครองอันเกิดจากการส่งมอบนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนเอง

2) กรุณา หมายถึง ผู้นำสตรีให้การช่วยเหลือ การทำงานในฐานะผู้นำสตรีอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเองโดยมีความตั้งใจ จริงจังต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

3) มุทิตา หมายถึง ผู้นำสตรีต้องชื่นชมยินดีกับความเป่าหมายร่วมกัน การฉลองชัยต่อความสำเร็จที่เกิดแรงความปรารถนาดีที่สามารถการช่วยเหลือให้ประชาชนและบุคลากรให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขร่วมกัน

4) อุเบกขา หมายถึง ผู้นำสตรีสามารถสร้างบรรทัดฐานทางสังคมโดยคิด ทำและพูดทุกอย่างด้วยความเท่าเทียม ความยุติธรรม เสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ช่วยเท่าที่มีความสามารถจะช่วยเหลือต่อประชาชนและบุคลากรทุกคน

2. ความมีคุณภาพ (Quality) ของนักรการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน

1. การวางตัวเป็นกลางทางการเมือง หมายถึง ผู้นำสตรีสลายข้อขัดแย้งทางการเมืองไม่เลือกข้างต่อบุคคลหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อีกทั้งระบบความคิด ค่านิยม ความเชื่อ พฤติกรรมของตนเอง
2. การทำงานไร้ขีดจำกัด หมายถึง ผู้นำสตรีต้องไม่มีข้ออ้างใด ๆ ต่อการทำงานทำงานภายใต้บริบทพื้นที่ แม้ว่าข้อจำกัดของเพศมีอยู่ แต่ให้มองว่ามีข้ออุปสรรคใด ๆ ที่สามารถทำให้ตนเองยอมแพ้ต่อสิ่งนั้น แต่กลับต้องสร้างภาวะแห่งการนำเสนอไปพร้อม ๆ กัน
- 3) มีเสน่ห์ หมายถึง มีความเหมาะสมทั้งการพูด การแต่งตัว พฤติกรรม การตัดสินใจและการพบปะผู้คนต้องสร้างการยอมรับ ความเคารพ และการคล้อยตามในสิ่งที่ผู้นำสตรีมุ่งหวัง
- 4) แกร่งบันดาลใจ หมายถึง ผู้นำสตรีสามารถเป็นต้นแบบแห่งความหวังของประชาชนได้ก็ด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- 5) ซ่อนความฉลาด หมายถึง ผู้นำสตรีมีความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง ไม่แสดงการอวดรู้ อวดความสามารถ สามารถควบคุมพฤติกรรมความรู้สึกของตนเองได้ ตลอดจนอารมณ์ของผู้คนรอบข้างได้เป็นอย่างดี
- 6) วาทศิลป์ หมายถึง ผู้นำสตรีจะต้องศึกษา พัฒนา และต่อยอดกิจกรรมทุกอย่างที่จะต้องใช้เวลาเพื่อการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 7) การพัฒนาเครือข่ายด้านสตรี หมายถึง ผู้นำสตรีสามารถสร้างเครือข่ายกลุ่มสตรีในระดับจังหวัด โดยกำหนดคุณลักษณะตำแหน่งของผู้นำสตรีทุกส่วนงานให้เข้ามาทำงานผ่านเครือข่ายที่จะช่วยให้สตรีอื่น ๆ

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักรการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักรการเมืองสตรี กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการทำงานทั้งในรอบปี อีกทั้งเปิดโอกาสต่อการตรวจสอบพฤติกรรมกรรมการบริหารองค์กรท้องถิ่นและและพฤติกรรมส่วนตัวเพื่อความโปร่งใสของนักรการเมืองสตรี

2. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนนักรการเมือง มีอุดมการณ์ที่ช่วยยึดโยงกับความยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบตามกรอบมาตรฐานจริยธรรมของนักรการเมือง

3. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักรการเมืองสตรีด้านความ สามารถสร้างอัตลักษณ์เชิงพฤติกรรมของตนเองผ่านการทำงานทั้งด้านการบริหารและการปกครองโดยยึดเอาความจริงเป็นที่ตั้งและความถูกต้องบนฐานของไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลและกลุ่มใด ๆ

4. กรมการปกครองท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดลำพูน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักรการเมืองสตรีมีความซื่อสัตย์ที่ความชัดเจนมากที่สุด โดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สามารถทำให้เกิดความร่วมมือจากหลายฝ่ายให้เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรมีแผนโครงการตามตัวชี้วัดความสำเร็จด้วยตนเอง เกี่ยวกับความปรารถนาต่อการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยกิจกรรม และแผนโครงการโดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกช่วงวัย

2. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรกำหนดมีแผนพัฒนาตนเองทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะการบริหาร การปกครองให้มากยิ่งขึ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาในยามลำบาก

3. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรกำหนดมีแผนและกิจกรรมในรอบปีที่จะต้องกำหนดจัดงานวัดฉลองความสำเร็จ มีการพิจารณาความดีความชอบ

4. ผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน ควรกำหนดนโยบายการบริหารขององค์กรและการปกครองของชุมชนแบบมีส่วนร่วมของประชาชนทุกคน ทุกวัย และทุกเพศ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างภาวะผู้นำตามหลักवेशิขรณธรรมเพื่อความเป็นผู้นำสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดอื่น ๆ

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายผู้นำสตรีเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักรการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดอื่น ๆ

3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความเป็นกลางทางการเมืองของนักรการเมืองท้องถิ่นสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดอื่น ๆ

4. ควรนำระเบียบวิธีวิจัยแบบมีส่วนร่วมหรือเชิงปฏิบัติการมาศึกษาเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธบูรณาการเพื่อความเป็นผู้นำของนักการเมืองสตรีในจังหวัดลำพูน” และจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย

Reference

- การุณนันทน์ รัตนแสนวงษ์. (2556). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสตรีมหาวิทยาลัยภาครัฐและภาคเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณราธิรัฐ โปธินาม. (2566). *สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เผยสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจังหวัดลำพูน มีผู้ออกมาใช้สิทธิสูงสุดอันดับ 1 เช่นเดียวกับปี 2562*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.election66.tpchannel.org/?p=11606> [29 พฤศจิกายน 2566].
- ธวัชชัย ตรีวรชัย. (2561). “ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 23 (1) (2561) : 71.
- ธัมมภูสิตตา อยู่เจริญ. (2558). ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับพฤติกรรมมองคัมภีร์ เชิงบวกที่เป็นผลมาจากการใช้ภาวะผู้นำเชิงพุทธ. *วารสารวิชาการ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 21 (2) (ธันวาคม) : 30.
- ฐอรกาญจน์ ฉายโชติธัญเจริญ. (2560). คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศในกลุ่มอาเซียน. *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม.
- ปรณวัฒน์ ชูวิเชียร. (2562) ทบทวนของพรรคประชาธิปัตย์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักการเมืองสตรีในรัฐสภา. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 9. (3) (กันยายน-ธันวาคม) : 96.
- พระมหาสกล ฐานวุฑโฒ (วงศ์เชียด). (2559). รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคเหนือตอนล่าง. *ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธุ์ ศรีพิพิธ และเฟื่องอรุณ ปรีดีติติก. (2560). การศึกษาคูณลักษณะของนักการเมืองสตรีไทยในระดับท้องถิ่น. *วารสารครุศาสตร์*. 45 (3) (กรกฎาคม – กันยายน) : 125.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มนสิชา ภักดีเมธี. (2560) บทบาทสตรีในการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*. 11. (3) (กรกฎาคม-กันยายน): 198-199.

- วชิรพงศ์ ศรีเจริญวงศ์. (2564). การส่งเสริมบทบาทสตรีในทางการเมือง :เปรียบเทียบกับต่างประเทศ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 12 (2) (กรกฎาคม-ธันวาคม) : 73.
- ลิขิตา เฉลิมพลโยธิน เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นำวิน และนลินณัฐ ตีสวัสดิ์. (2560). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาองค์การโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*. 11 (26) (กันยายน – ธันวาคม) : 162.
- ศรีพนา ศรีเชื้อ. (2559). การเสริมสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของนายทหารหญิงชั้นสัญญาบัตรที่พึงประสงค์กองทัพอากาศตามแนวพุทธธรรม. *พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุวรรณ แก้วนะ. (2564). การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของผู้บริหารเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ. *ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Best. J.W.. (1977). *Research in Education*. New jersey: Prentice – Hall.
- Lynn R. Offermann and Kira Foley. (2020). *Is There a Female Leadership Advantage?*. Human Resource Management. Organizational Behavior. Social Issues [Online]. Publication Date: Feb 2020 DOI: 10.1093/acrefore/9780190224851.013.61.
- Yamane.T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd ed.). Singapore : Times Printers Sdn.Bhd.